

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Valge raamat spordi kohta”

KOM(2007) 391 lõplik

(2008/C 151/12)

11. juulil 2007 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Valge raamat spordi kohta”

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsiooni arvamus võeti vastu 19. detsembril 2007. Raportöör oli Erika KOLLER.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 441. istungjärgul 16.–17. jaanuaril 2008 (16. jaanuari 2008 istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 125, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 2.

11. juulil 2007 võttis Euroopa Komisjon vastu valge raamatu spordi kohta, milles esitatakse esimene põhjalik analüüs Euroopa spordi olukorra kohta, arutletakse selle probleemide üle ja pakutakse välja tegevuskava.

line kasvatus peab olema kättesaadav kõigile, sealhulgas puuetega lastele ja noortele. Lisaks sellele tuleb tähelepanu pöörata koolis kehalise kasvatus läbiviimise tingimustele ja eriti pärast tundi kasutada olevate duši- ja pesemisvõimaluste seisukorrale, mis on sageli eemaletõukav ja ei meelita noori spordiga tegelema.

1. Soovitused ja ettepanekud

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee soovib, et liikmesriigid määratleksid valges raamatus ja selles esitatud tegevuskavas kirjeldatud tegevuste hulgast ELi prioriteedid. Seda tuleks teha kooskõlas Lissaboni lepinguga, mis loodetavasti jõustub 2009. aastal, arvestades, et lepingu artiklis 149 keskendutakse peamiselt spordi rollile hariduse ja noorte osas.

1.2 Euroopa tulevik sõltub Euroopa elanike tervisest ja tootlikkusest. Komitee väljendab sügavat muret, et kogu rahvastikku puudutavad ülekaalust ja väheliikuvast eluviisist tulenevad haigused on muutunud ka noorte probleemiks.

1.3 Komitee soovib, et uute tervist parandava spordi programmide kavandamisel tuleks arvesse võtta nii ELi kui ka valdkondadevahelist mõõdet. ELi tasandil võib eri valdkondade ühisel lähenemisviisil olla positiivne mõju riiklikul tasandil rakendatavatele valitsusstruktuuride killustatud meetmetele.

1.4 Komitee juhib tähelepanu sellele, et rakendusmeetmed peavad olema vajalikud ja kooskõlas subsidiaarsuspõhimõttega. Komitee kutsub komisjoni üles võtma olulist rolli vajaliku töö kooskõlastamisel ja stimuleerimisel selles valdkonnas.

1.5 Kohustuslik kehaline kasvatus nii alg-, põhi- kui ka keskkoolis tuleks viia vähemalt kolme tunnini nädalas. Komitee soovib, et ka kõrg- ja kutsehariduses pakutaks sportimisvõimalusi ning kehalise kasvatus tunnid muudetaks õppeprogrammi kohustuslikuks osaks. Alg-, põhi- ja keskkoolis ning kõrg- ja kutsehariduse osana individuaalselt või rühmale pakutav keha-

1.6 Kõigi tasandite sotsiaalpartnereid tuleks julgustada edendama tervislikku eluviisi. Tööandjatele tuleks luua stiimuleid, et nad võtaksid meetmeid töötajate tervise parandamiseks, sh algataks ka liikumisprogrammid.

1.7 Komitee soovib luua teemakohase töörühma, mis uuriks liikmesriikide kogemusi ning analüüsiks valikuvõimalusi ja puuetega inimeste kaasamise viise.

1.8 Komitee leiab, et kasulik oleks käivitada teabekampaaniad uute võimaluste kohta rahastamise taotlemisel, sest siiani on programmidega pakutud spordile ainult piiratud võimalusi. Komitee arvates võiksid teadlikkuse tõstmise algatused olla osa üldisest integreeritud strateegiast. Teavitamismeetmed ei peaks olema suunatud mitte ainult noortele, vaid peaksid arvestama sellega, et spordist on kasu kõigile vanuserühmadele, sealhulgas puuetega inimestele.

1.9 Komitee soovib struktuurifondide raames luua eraldi eelarvepunkt, millest rahastataks sobivaid spordi-, vaba aja veetmise, kogukonna- ja multifunktsionaalseid rajatisi. Komitee viitab siiski sellele, et kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused lasevad sageli pigem ehitada suuri spordistaadione, selle asemel et teha jõupingutusi spordiväljakute ja muude elanikkonna sporditegevuseks vajalike rajatiste loomiseks. Seetõttu tuleks struktuurifondide vahenditega edendada eelkõige selliste rajatiste ehitamist.

1.10 Komitee tervitab ettepanekut käivitada taas Euroopa spordifoorum, sest foorum võib olla kõigi peamiste sidusrühmade jaoks väärtuslik dialoogiplatvorm ning selle raames saab välja töötada konkreetseid meetmeid sportimise edendamiseks.

1.11 Komitee osaleks väga hea meelega spordifoorumil vaatlejana, et nii kodanikuühiskonna seisukohti otseselt esindada.

1.12 Komitee soovib, et spordi rahastamise töörühma tegevus hõlmaks ka spordiga seotud riikliku maksustamise ja sotsiaalkindluseeskirjade läbivaatamist ning heade tavade kogumist.

1.13 Komitee leiab, et suurte riiklike ja rahvusvaheliste spordiürituste toimumiskohtade ümbruses tuleb võidelda kuritegevuse vastu, eelkõige naiste ja laste kaitsmiseks.

1.14 Komitee arvates peaks nendes spordiorganisatsioonides, kes saavad otse või kaudselt ELi vahendeid, kes osalevad profimeeskondade ja -sportlastega võistlustel ning kelle aastaelarve on rohkem kui viis miljonit eurot, juhtidel ja/või juhatuse liikmetel poliitilistele ja riiklikele ametitele kehtivate sätete eeskujul olema kohustus esitada igal aastal aruanne oma sissetulekute ja saadud vara kohta.

1.15 Sotsiaaldialoogi tuleks kaasata spordiklubid, mittetulundusorganisatsioonid ning professionaalsed sportlased ning see peaks hõlmama järgmisi tegevusvaldkondi: spordiõpetajad ja juhendajad, sporditeadlased, spordiarstid, füsioterapeudid, massöörid jt. Lisaks tuleks kaasata ka selliste elukutsete esindajad, kes teenivad spordis märkimisväärseid summasid, nagu treenerid, mänedžerid, korraldajad, agentuurid, promootorid, turustajad jt. Liikmesriike tuleks kutsuda üles tagama, et sotsiaaldialoog toimuks ka riiklikul tasandil igas spordivaldkonnas.

2. Valge raamatu taust

2.1 Sport on seotud mitmete ühiskonna aspektidega: hariduse, kultuuri, majanduse ja vaba konkurentsi, inimeste ja kaupade vaba liikumise, inimõiguste ja tervishoiuga. Lisaks spordi majanduslikule tähtsusele on loomulikult palju teisi põhjuseid, miks sport ühiskonnale väga oluline on.

2.2 Viimastel aastakümnetel on spordiklubides toimunud märkimisväärsed muutused. Spordiklubid on olemuselt järjest vähem riiklikud ja amatöörlikud (vabatahtlikkuse alusel) ning paljud tegutsevad nüüd ettevõtetenä, alludes seega ühisturu eeskirjadele.

2.3 ELil ei ole spordi küsimustes veel otsest õiguslikku pädevust. ELi õiguslik mõju spordile tuleneb teisestest Euroopa

õigusaktidest (nt kohtupraktika) või ka nende esmaste õigusaktide otsekohaldamisest, mida muu hulgas ka spordile kohaldatakse.

2.4 Enne valge raamatu avaldamist puudus ELi tasandil spordistrateegia, küll aga on sport alati kuulunud mitmesse Euroopa poliitikavaldkonda. Seda mainiti 1997. aastal Amsterdami lepingus, seejärel 1999. aastal Helsingi aruandes spordi kohta, milles Euroopa Komisjon esitas meetmed spordi sotsiaalse ja haridusliku rolli tugevdamiseks. Kõigis neis dokumentides rõhutatakse spordi sotsiaalset, ühiskondlikku ja hariduslikku väärtust.

2.5 2000. aastal käsitleti sporti ka Nice'i deklaratsioonis ja 2004. aasta valitsustevahelisel konverentsil otsustati lisada spordi valdkond ELi lepingusse.

2.6 Euroopa Parlament on samuti vastu võtnud kaks sporditeemalist aruannet⁽¹⁾. Lisaks on **Independent European Sport Review**⁽²⁾ avaldanud komisjonist sõltumatult olulise dokument Euroopa spordi kohta. Dokumendi esimeses osas käsitletakse Euroopa sporti üldiselt, teises osas analüüsitakse sporti Euroopa jalgpalli näitel.

2.7 **Lissaboni lepingus**, mis loodetavasti võetakse vastu 2009. aastal, on eraldi lõik pühendatud ainult spordile. Seega on spordi valdkond lõpuks jõudnud ELi vastutusalasse.

2.8 Enne valge raamatu koostamist toimus pikk konsulteerimisprotsess liikmesriikide valitsusorganite, valitsusväliste organisatsioonide ja organiseeritud kodanikuühiskonnaga, olümpiakomiteede ja otsustajatega ning samuti ministrite kohtumistel ja mitteametlikel koosolekutel. Samal ajal toimus mitu kuud kestnud veebipõhine konsultatsioon, milles koguti 777 vastust. ELi eri peadirektoraadid korraldasid mitmeid koosolekuid, et jõuda kokkuleppele iga poliitikavaldkonna spordiga seotud aspektides. Valges raamatus esitatakse ulatuslikud algatused nii amatöör- kui võistlusspordialade jaoks, tunnistades seejuures, et sport jääb riiklikusse vastutusalasse.

2.9 Konsultatsioonitulemuste analüüsi põhjal kuuluvad spordi kesksed küsimused peamiselt kolme valdkonda. Need on järgmised:

— spordi ühiskondlik roll;

— spordi majanduslik mõõde;

— spordi korraldus.

⁽¹⁾ Pál Schmitt, „Spordi roll hariduses”; Ivo Belet, „Professionaalse jalgpalli tulevik Euroopas”.

⁽²⁾ José Luis Arnaud, Independent European Sport Review: laiaulatuslik aruanne, mis on koostatud Ühendkuningriigi ELi eesistumise ajal koostöös mitme liikmesriigiga ning milles analüüsitakse Euroopa spordi erisusi, reaalseid võimalusi poliitikaalgatusteks ning praktilisi lahendusi.

2.10 Lisaks neile valdkondadele on välja toodud veel kuus probleemi, mis on kõik täiesti erinevad:

- ELi õigusraamistiku puudumisest tulenev ebakindlus;
- spordijuhtimise, eriti professionaalsete spordialade juhtimisega seotud küsimused: sportlaste esindajate ebaseaduslik tegevus, nt alaealiste sportlaste ebapiisav kaitse, ning dopingu kasutamine, rassism ja vägivald spordis;
- üldised spordi rahastamise ja tüüpiliste rahastamisvahenditega seotud probleemid ning konkreetsemalt kohalikul tasandil spordi rahastamise viisid;
- poliitiliste otsuste tegemiseks vajalike andmete puudumine spordi valdkonnas;
- üha rohkemate inimeste ülekaalus, rasvumine, südame-veresoonkonna haigused ja artriit, mis tulenevad füüsilise tegevuse puudumisest;
- spordi ebapiisav integratsioon haridusse.

2.11 Nende analüüside põhjal on komisjon tunnistanud, et Euroopa Liit peab spordi eriomadusi rohkem arvesse võtma ning nimetatud probleemidega tegelema. On selge, et ELi olemasolevad ja kavandatavad programmid ja meetmed peavad spordile rohkem tähelepanu pöörama ning tuleb otsustada, kuidas saab ELi rahalisi vahendeid kasutada spordiga seotud projektide toetamiseks. Samuti leitakse, et ELi tasandil on vaja tihedamat dialoogi ja poliitilist koostööd spordi alal.

3. Valge raamatu eesmärk ja sisu

3.1 Valges raamatus on öeldud: „Algatuse üldine eesmärk on anda strateegiline suund spordi rollile Euroopas, ergutada arutelu konkreetsete probleemide üle, suurendada spordi nähtavust ELi poliitikakujundamisel ning tõsta üldsuse teadlikkust kõnealuse sektori vajadustest ja iseärasustest. Algatuse eesmärk on selgitada selliseid olulisi küsimusi nagu ELi õiguse kohaldamine spordi suhtes. Samuti püütakse visandada edasist spordiga seotud tegevust ELi tasandil” (3).

3.2 Valges raamatus esitatakse 53 konkreetset meedet ning arutatakse spordi positiivse rolli üle paljudes ühiskonna valdkondades. Kavandatud meetmed, mida nimetatakse Pierre de Coubertini tegevuskavaks, on esitatud valge raamatu lisas. Tegevuskaval on kaks peamist eesmärki:

- integreerida sport ELi poliitikavaldkondadesse, et seda saaks sagedamini kasutada ELi poliitikavahendina;

(3) Tsitaat pärineb valge raamatu sissejuhatausest.

- luua kindlam õiguslik alus spordi paremaks korraldamiseks Euroopas.

4. Märkused

4.1 Komitee järgnevad üksikasjalikud märkused on esitatud vastavalt valge raamatu struktuurile.

4.2 Komitee nõustub täielikult analüüsiga spordi tähtsa ja positiivse **rolli** kohta ühiskonnas.

4.3 Komitee avaldab heameelt, et komisjon teeb tervist parandavast füüsilisest tegevusest oma spordialaste meetmete nurgakivi, ning seetõttu kiidab heaks füüsilise tegevuse suunised ning idee luua tervist parandava füüsilise tegevuse (*Health-Enhancing Physical Activity* — HEPA) võrgu. On teaduslikult tõestatud, et väheliikuv ja passiivne elustiil suurendab rasvumise ja mitmete krooniliste haiguste esinemissagedust. Nende haiguste ravimise ja kaotatud tööaja kulu on suur koorem majandusele ja elarvele. Odavam on kulutada raha ennetustööle füüsilise tegevuse edendamise kaudu. Arendades välja vastavalt vanuserühmale ja soole sobivad sportimisvõimalused ning edendades sportimisvõimalusi pensionieas, on võimalik õnnetsi tõhusalt ära hoida ja seega vähendada riski hooldusvajaduse järele. Selleni jõudmiseks peab muutuma ka ühiskonna suhtumine.

4.4 Komitee nõustub, et **valdkondadevaheline koostöö** on oluline ning et ELi olemasolevates programmides (teadus- ja arendustegevus, tervishoid, noored, kodakondsus ja elukestev õpe) tuleks edaspidi arvestada ka spordiga.

4.5 Komitee väljendab heameelt, et valges raamatus räägitakse **dopinguvastaste meetmete** kooskõlastamise vajadusest, ning leiab, et liikmesriigid peaksid oma dopinguvastase tegevuse kooskõlastama olemasolevate rahvusvaheliste organisatsioonide tegevusega, iseäranis et vältida võimalikku dubleerimist ja sel viisil kasutada ressursse tõhusamalt. Hetkel ei ole dopinguvastased meetmed piisavad ning need ei hoiu noori dopingu kasutamisest eemal. Seetõttu kutsub komitee üles koostama uurimuse õigusliku olukorra kohta liikmesriikides ja viima läbi õiguslike puudujääkide ja lünkade võrdleva analüüsi.

4.6 Komitee märgib, et registrite loomine dopingu kasutamise vältimiseks tõstatab küsimuse ELi õigusaktidega sätestatud isikuandmete kaitse kohta.

4.7 Komiteel on hea meel, et valges raamatus kaalutakse spordi ja füüsilise tegevuse toetamise võimalust ELi olemasolevate haridus- ja koolitusprogrammide raames (Comenius, Leonardo, Erasmus, Grundtvig, Euroopa kutsekvalifikatsioonide raamistik (EQF) ja Euroopa ainepunktide kogumise ja ülekande süsteem (ECVET)).

4.8 Komitee avaldab heameelt uurimuse üle noorsportlaste ettevalmistuse kohta. Komitee soovib korraldada ka uurimuse, milles vaadeldaks spordiklubide vastutust andekate noorsportlaste ees, et pakkuda neile karjääri lõppedes kutseõpet ja toetada neid tööturule sisenemisel.

4.9 Komitee rõhutab, et andekate noorsportlaste treeningsüsteemid peaksid olema avatud kõigile ning võimaldama tööjõu vaba liikumist. Küll aga tuleb hoolikalt analüüsida kohalikes klubides treeninud sportlaste küsimust, sest klubidel on oluline roll noorte talentide leidmisel ja treenimisel, nad investeerivad sellesse märkimisväärseid summasid ja täidavad sel viisil ühiskondlikult kasulikke ülesandeid. Klubisid tuleb julgustada seda tegevust jätkama.

4.10 Arvestades, et suur osa Euroopa sporditegevusest toimub mittetulunduslike spordiorganisatsioonide ja **vabatahtliku tegevuse** raames ning rohujuure tasandil, märgib komitee rahuloluga, et valges raamatus pühendatakse neile suurt tähelepanu.

4.11 Samas toob komitee välja, et spordivaldkonna tavade mitmekesisuse tõttu on mittetulundusorganisatsioonide olukord eri liikmesriikides rahastamise, majandustegevuse ning keskvalitsemise või kohaliku omavalitsuse toetuse osas erinev. Komitee loodab, et kavandatud uurimus analüüsib neid erinevusi.

4.12 Komiteel on hea meel, et valges raamatus tunnistatakse seda, et ELi meetmed ja programmid võivad aidata spordi potentsiaali paremini kasutada **sotsiaalse kaasamise** vahendina, et edendada sotsiaalselt tõrjutud ja ebasoodsas olukorras olevate ühiskonnarühmade ning ühiskonna kui terviku tihedat koostööd.

4.13 Valges raamatus arutatakse ka **puuetega inimestele** suunatud sporditegevust. Komiteel on hea meel märkida, et valges raamatus käsitletakse ligipääsetavuse tagamist spordirajatistele ning töötajate ja vabatahtlike koolitamist puuetega inimeste abistamiseks.

4.14 Komitee märgib rahuloluga, et komisjon mainib **naiste** laiemat osalust spordis ja nende aktiivsemat rolli, samuti meeste ja naiste võrdõiguslikkuse edendamist. Naiste sportimine võib positiivselt mõjutada perede ja laste sportimist, tuues seega märkimisväärselt ulatuslikumat ühiskondlikku kasu.

4.15 Komitee tervitab ideed teha koostööd olemasolevate riiklike ja rahvusvaheliste organisatsioonidega, et **ennetada vägi-valda** spordisündmustel, ning leiab, et äärmiselt oluline on vältida dubleerimist ja sel viisil kasutada ressursse tõhusamalt.

4.16 Komitee märgib, et ELi liikmesriikide koostöö vägivalla vältimiseks spordiüritustel toimub praegu politseikoostöö töörihmas siseasjade koostöö raames.

4.17 Komiteel on hea meel, et valges raamatus tunnistatakse spordi **majanduslikku mõju** ja töökohtade loomise potentsiaali. Komitee on aga pettunud, et komisjon ei kaalu võimalust teha praegused ELi rahalised vahendid tulevikus kättesaadavaks spordi-, vaba aja veetmise, kogukonna- ja multifunktsionaalsetele rajatistele, mis vastavad sätestatud kriteeriumidele.

4.18 Komitee arvates oleks otsustusprotsessi jaoks vaja luua ELi tasandil standarditud spordistatistika süsteem.

4.19 Komitee toob välja ka selle, et spordistruktuurid ja statistikasüsteemid on liikmesriikides erinevad ning suurt osa spordi majanduslikku kasu väljendatakse näitajatega, mida ei ole lihtne mõõta (nt haiguspuhkusel oldud aja ja ravimikulude vähenemine ning sotsiaalse ühtekuuluvuse suurenemine).

4.20 Komitee leiab, et **Eurobaromeetri** uuringud on kasulikud, ning tervitab kavandatud uurimust spordisektori ja Lissaboni protsessi seoste kohta ning kogemuste vahetamist suurte spordiürituste alal.

4.21 Arvestades **Euroopa spordistruktuuride** eelnimetatud mitmekesisust, tervitab komitee komisjoni ideed teha uurimust spordi rahastamise kohta liikmesriikides ning sellega seotud maksuvabastuste ja -soodustuste kohta.

4.22 Komitee arvates on **spordi iseärasuste** ja Euroopa õigusaktide suhe äärmiselt oluline küsimus ning seetõttu tuleb seda spordiorganisatsioonidele kindlasti selgitada.

4.23 Komitee arvates peab jätkama tööd sobivama lahenduse suunas. Pikas perspektiivis ei taga **kohtupraktika** kohaldamine spordisektori sidusrühmadele piisavat õiguskindlust.

4.24 Vajadus kooskõlastada spordiorganisatsioonide eeskirjad ja huvid Euroopa õigusaktidega on seotud mitmete teiste küsimustega: kavandatud mõjuhinnang sportlaste esindajate kohta, kavandatud dialoog klubide litsentseerimissüsteemide kohta ning spordiürituste meediaõiguste ühine müük. Komitee toetab neid ettepanekuid.

4.25 Komitee nõustub, et **alaealised sportlasi** tuleb kaitsta, ning tervitab valges raamatus esitatud sellealaseid meetmeid: noorte töökaitset käsitleva direktiivi täitmise kontrollimine, laste töö teemalise uuringu tellimine ja liikmesriikide teavitamine olemasolevatest õigusaktidest.

4.26 Komitee avaldab täielikku toetust kõigile jõupingutustele võidelda **kuritegevusega spordisektoris (korruptsioon, rahapesu)** ning töötada välja sellealaseid strateegiaid.

4.27 Komitee nõustub, et ELi professionaalsetele spordiklubidele on vaja **tugevat litsentseerimissüsteemi**, mis tagaks nende tegevuse läbipaistvuse.

4.28 Komitee leiab, et kindlasti tuleks jagada **meediatulu** solidaarsusmehhanismide kaudu ning selle abil toetada amatöörspordi.

4.29 Komitee avaldab heameelt, et mitmete arvamuses nimetatud meetmete osas toimuvad **edasised dialoogid ja kokkulepped** nii komisjoni, liikmesriikide ja valitsusväliste organisatsioonide kui ka Euroopa institutsioonide vahel.

4.30 Komitee avaldab suurt toetust sotsiaaldialoogi komiteede⁽⁴⁾ loomisele Euroopa tasandil, mille kaudu tugevdada Euroopa ühtse tööturu toimimist spordisektoris. Sotsiaaldialoog Euroopa tasandil peaks kaasama mitte ainult tööandjad (klubid) ja töötajad (sportlased, treenerid ja abipersonal), vaid ka spordivarustuse tootjad ja eri spordialadel tegutsevad rahvusvahelised organisatsioonid.

4.31 Sportlaste pensionifondid, reklaami- ja näitamisõigused, töötervishoid, koduklubis treenivad sportlased, töölepingud ja abi uute karjäärivõimaluste leidmisel pärast sportlaskarjääri lõppu on teemad, mida võiks Euroopa sotsiaaldialoogi raames arutada.

Brüssel, 16. jaanuar 2008

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

president

Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁴⁾ ELi asutamislepingu artiklite 138 ja 139 alusel.